

Statistik om Stockholm

Inkomster i Stockholm 2015
Årsrapport

FÖRORD

I denna rapport redovisas inkomsttagarna och deras inkomster i Stockholms kommun 2015 efter sektor, näringsgren och kön. Vidare presenteras hushållsinkomsterna i staden 2015 samt inkomstutvecklingen för perioden 2000–2015. Inkomstläget i de olika stadsdelsområdena och stadsdelarna beskrivs också, bland annat med hjälp av kartor. Eftersläpningen i statistiken beror på att grundmaterialet hämtas ur taxeringsuppgifter som Statistiska centralbyrån (SCB) får från Skatteverket.

Denna rapport ingår i rapportserien Statistik om Stockholm. Rapporten är utarbetad av Ida Bodén, Sweco Society AB, på uppdrag av Stadsledningskontoret, Stockholms stad. Kartorna är framtagna av Jenni Ljunglöf, Sweco Position AB.

Mer information om inkomster i Stockholm finns på hemsidan:
<http://statistik.stockholm.se/>

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
SAMMANFATTNING.....	3
INKOMST FÖR INDIVIDER	5
Inkomstutvecklingen i staden.....	5
Inkomstspridningen i staden	6
Medelinkomst efter sektor	7
Medelinkomst efter bransch.....	9
INKOMST FÖR HUSHÅLL	12
Stadens hushåll	12
Disponibel inkomst i staden 2015.....	12
Utveckling av disponibel hushållsinkomst för olika hushållstyper	13
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet	16
INKOMSTER I STOCKHOLMS OLIKA OMRÅDEN.....	18
APPENDIX 1 – KÄLLOR OCH DEFINITIONER	22
Källor.....	22
Begrepp och definitioner	22

SAMMANFATTNING

Medelinkomsten bland förvärvsarbetande i Stockholm var 401 900 kronor år 2015. Sedan år 2000 har de förvärvsarbetande i Stockholm under de flesta år upplevt en positiv realinkomstutveckling, med undantag för åren 2002, 2003 och 2011 då reallönerna minskade i Stockholm. Under 2015 var reallöneökningen 2,9 procent.

Inkomstskillnaderna i staden har ökat under de senaste tjugo åren. Gini-koefficienten, som är ett mått på inkomstspridning, ökade med 14,4 procent mellan 1991 och 2000. Mellan år 2000 och 2015 har Gini-koefficienten ökat med 2,0 procent till 0,424.

Mellan år 2000 och 2015 har kvinnor haft en bättre relativ löneutveckling än män. Kvinnornas löner ökade under perioden med 60,7 procent jämfört med männens 47,7 procent. Med hänsyn tagen till KPI (konsumentprisindex) har reallöneökningen för kvinnor varit 33,7 procent och 22,9 procent för männen. Under 2015 ökade reallönerna för männen med 2,9 procent och för kvinnorna med 3,1 procent.

År 2015 var medellönen högst inom statlig sektor, 433 900 kr, följt av företagssektorn med 423 800 kronor. Lägst var medellönen inom den kommunala sektorn, 350 900 kronor. Inom alla tre sektorerna är medelinkomsten högre för män än för kvinnor. Inom alla sektorer hade utlandsfödda en lägre medelinkomst än snittet för Stockholm.

Medelinkomsten skiljer sig också mycket åt mellan olika branscher. Medelinkomsten är högst inom finansiell verksamhet, 680 100 kr, följt av tillverkning, 521 100 kronor och vatten, värme och renhållning, 514 000 kronor. Lägst är medelinkomsten inom hotell och restaurang, 239 900 kronor. Den grupp som haft störst procentuell löneökning mellan år 2014 och 2015 är män inom Hotell och restaurang, 3,62 procent, samt och kvinnor inom tillverkning, 3,61 procent. Till skillnad från förra årets stora uppgång för både män och kvinnor inom jordbrukssektorn har löneskillnaderna sjunkit markant med -11 procent för män och -13,8 procent för kvinnor. Uppgifterna bör dock tolkas med försiktighet då det är en bransch som sysselsätter få i Stockholmsregionen.

Högst genomsnittlig *disponibel inkomst* hade gifta/sammanboende med barn med en disponibel inkomst på 815 899 kronor. Lägst genomsnittlig disponibel inkomst, 252 653 kr, hade ensamstående kvinnor över 65 år. Den genomsnittliga disponibla inkomsten under 2015 ökade mest för Ensamstående kvinnor med barn, 9,1 procent mätt i löpande priser.

Disponibel inkomst *per konsumtionsenhet* är en indikator på ett hushålls ekonomiska standard. Fördelen med konsumtionsenheter är att det möjliggör bättre jämförelser av levnadsstandarden mellan olika geografiska områden eftersom måttet tar hänsyn till hushållsstorlek. Högst disponibel inkomst per konsumtionsenhet var det i Inre staden, med 440 800 kronor år 2015. Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i Västerort och Söderort var 308 700 kronor respektive 294 150 kronor.

Stockholm har 14 stadsdelsområden. Den högsta medelinkomsten per invånare över 20 år hade Östermalms stadsdelsområde med 433 855 kronor, tätt följt av Norrmalm med 426 769 kronor. Rinkeby-Kista hade 2015 den lägsta medelinkomsten, 207 300 kronor följt av Skärholmen med 216 154 kronor.

Männen hade en högre sammanräknad förvärvsinkomst än kvinnorna i samtliga stadsdelsområden. Störst skillnad uppvisar Östermalms stadsdelsområde där männen hade en sammanräk-

nad förvärsinkomst som var 53,5 procent högre än kvinnornas. Skillnaden var minst i Skarpnäck, där männen hade en sammanräknad förvärsinkomst som var 17,4 procent högre än kvinnornas.

INKOMST FÖR INDIVIDER

Detta kapitel inleds med en presentation av inkomstutvecklingen i staden totalt, samt uppdelat efter kön. Därefter beskrivs inkomstspridningen i staden kort. Inkomsterna presenteras också uppdelat efter sektor och bransch.

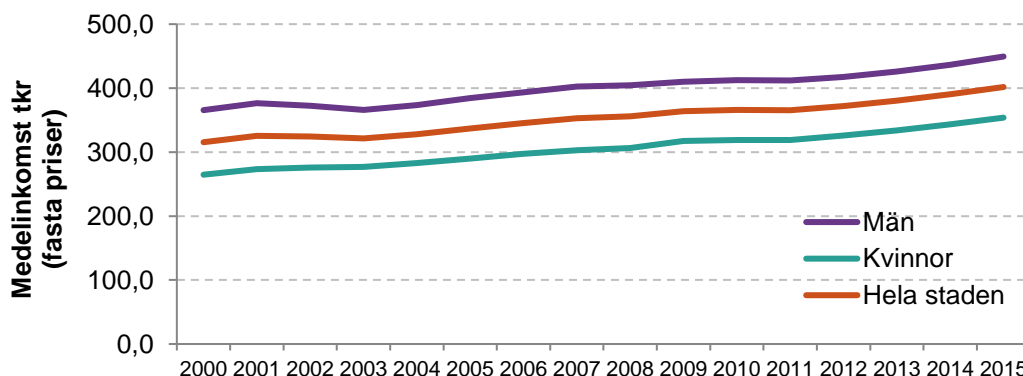
Inkomstutvecklingen i staden

Medelinkomsten bland förvärvsarbetande i Stockholm var 401 900 kronor år 2015. Sedan år 2000 har de förvärvsarbetande i Stockholm under de flesta år upplevt en positiv realinkomstutveckling, med undantag för åren 2002, 2003 och 2011 då reallönerna minskade i Stockholm. År 2002 och 2003 var det dock enbart männens reallöner som minskade medan kvinnornas reallöner ökade marginellt. 2011 var reallönesänkningen marginell för båda könen. År 2015 var reallöneökningen 2,9 procent, se Figur 1

Det totala antalet förvärvsarbetande boende i Stockholms stad under inkomståret 2015 var 255 650 kvinnor och 257 325 män. Annorlunda uttryckt var 49,8 procent av de förvärvsarbetande i staden kvinnor och 50,2 procent var män. Männens fick dock 56,1 procent av den sammanlagda förvärvsinkomsten och resterande 43,9 procent fick kvinnorna. Männens medelinkomst var således högre än kvinnornas.

Mellan år 2000 och 2015 har kvinnorna haft en bättre löneutveckling än männen. Kvinnornas löner ökade under perioden med 60,7 procent jämfört med männens 47,7 procent. Med hänsyn tagen till KPI¹ har reallöneökningen för kvinnor varit 33,7 procent och 22,9 procent för männen. Under 2015 ökade reallönerna för männen med 2,9 procent och för kvinnorna med 3,1 procent.

I relativa tal har kvinnor alltså haft en bättre löneutveckling. I löpande tal var dock skillnaden i medelinkomst under år 2000 omkring 84 000 kronor till männens fördel jämfört med drygt 95 400 kronor år 2015. Räknat i kronor och löpande tal var alltså inkomstskillnaden större år 2015 jämfört med år 2000. År 2015 var medelinkomsten för kvinnor 354 000 kronor och för män 449 400 kronor. Inkomstutvecklingen över tid åskådliggörs i Figur 1 nedan justerat efter 2015 års prisnivå.

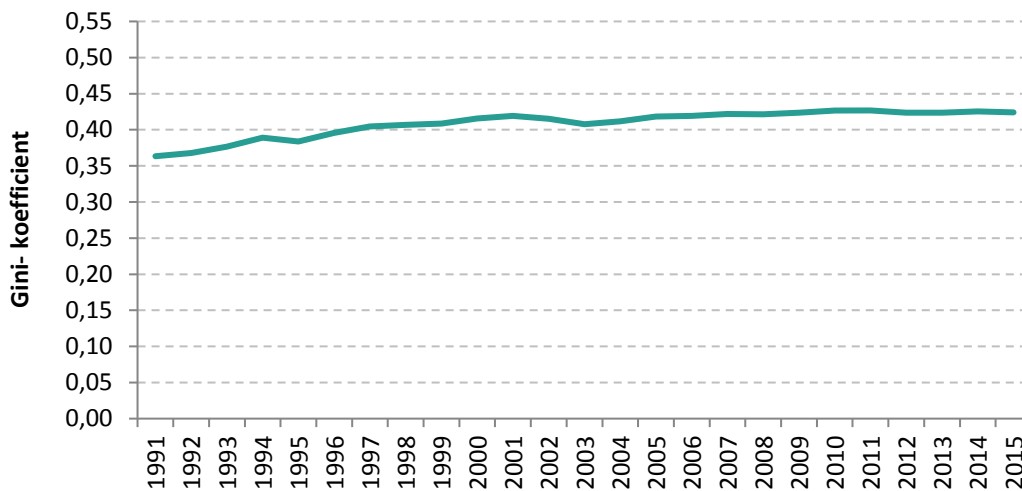
Figur 1. inkomstutvecklingen i Stockholm efter kön justerat efter 2015 års prisnivå.

¹ Det innebär att medelinkomsten för varje år justerats med inflationen, baserat på konsumentprisindex (KPI), för att göra inkomstutvecklingen jämförbar över tid.

Inkomstspridningen i staden

Medelinkomsten beskriver inkomstutvecklingen i staden, men säger inget om inkomstspridningen. Medelinkomsten ger med andra ord ingen information om det finns stora skillnader i de förvärvsarbetslönerna eller om inkomstfördelningen är relativt jämn. För att få en uppfattning om inkomstspridningen används ett mått som kallas Gini-koefficienten. Gini-koefficienten mäter inkomstfördelningen över hela inkomstskalan och kan anta ett värde mellan noll och ett. Ett högt värde innebär stor ojämlikhet och ett lågt det motsatta.

År 2015 var Gini-koefficienten för sammanräknad förvärvsinkomst bland befolkningen 20 år och äldre 0,425 i Stockholm, vilket är en marginell förändring mot föregående års värde på 0,424. Gini-koefficienten har ökat sedan 1991, då den var 0,36. Ojämlikheten vad gäller inkomster har följaktligen ökat bland befolkningen i staden, Figur 2. Gini-koefficienten ökade med 14,4 procent mellan 1991 och 2000. Mellan år 2000 och 2015 har Gini-koefficienten ökat med 2,0 procent.

Figur 2. Utvecklingen av Gini-koefficienten för sammanräknad förvärvsinkomst, befolkningen 20- år och äldre för Stockholm

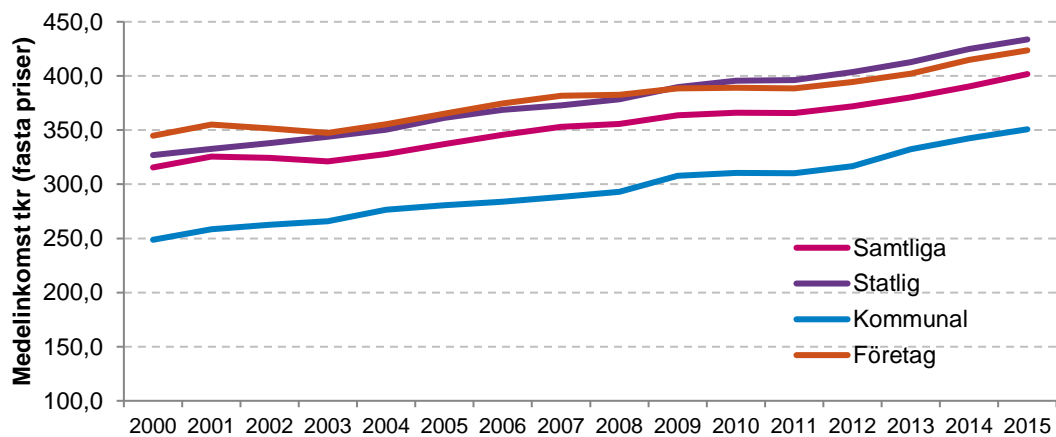
Exakt motsvarande mått för Gini-koefficienten finns inte tillgänglig för en jämförelse med riket och länet. För att kunna jämföra Stockholms Gini-koefficient med riket och länet får man istället använda sig av SCB:s mått. Detta skiljer sig något från det ovan presenterade då det avser personer folkbokförda i Sverige både 2015-01-01 och 2015-12-31. Ovan tidsserie avser befolkningen i slutet av varje år. Enligt SCB var Gini-koefficienten 2015 för Stockholm 0,414, alltså 0,010 enheter lägre än ovan använda mått. För länet var Gini-koefficienten enligt SCB 0,402 och för riket 0,365. Med andra ord var inkomstspridningen i Stockholm ungefär densamma som i hela länet men högre än i riket.

Medelinkomst efter sektor

I Figur 3 presenteras inkomstutvecklingen för olika samhällssektorer mellan åren 2000 och 2015 i fasta priser². Medelinkomsten inom både företagssektorn och statlig sektor har, förutom några år i början av 2000-talet, legat mycket lika. Under 2009 passerade medellönen inom statlig sektor för första gången under mätperioden medellönen inom företagssektorn. Den kommunala sektorn har följt samma utveckling som de två andra sektorerna men på en lägre nivå. Skillnaderna i lönenivå mellan de olika sektorerna beror i stor utsträckning på vilka yrkesgrupper som dominerar inom de olika sektorerna. Kommunsektorn utgörs i större utsträckning än de andra sektorerna av traditionella låglöneyrken såsom exempelvis vård och omsorg. De som arbetar inom statlig sektor på exempelvis myndigheter och departement tillhör i större utsträckning yrkesgrupper med krav på högskoleutbildning, exempelvis ekonomer och jurister. Även inom företagssektorn finns det i större utsträckning än inom den kommunala sektorn krav på högskoleutbildning.

Mätt i löpande priser var löneökningen mellan år 2014 och 2015 relativt jämn i samtliga sektorer. Kommunala sektorn ökade mest med en ökning på 2,4 procent. Den statliga sektorn och företagssektorn ökade med 2,0 procent respektive 2,1 procent. Även om man mäter i fasta priser hade anställda inom alla sektorer en reallöneökning.

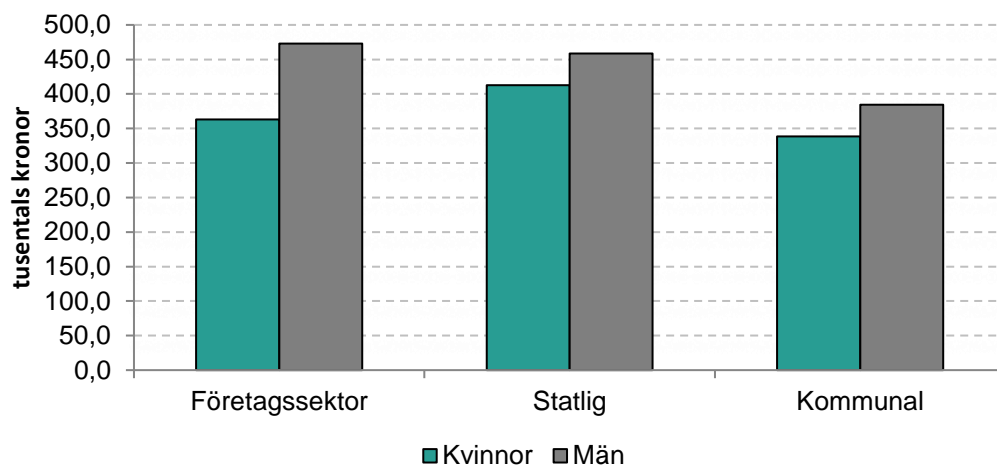
År 2015 var medellönen inom statlig sektor 433 700 kronor och inom företagssektorn 423 600 kronor. Inom den kommunala sektorn var medellönen 350 700 kr, se Figur 3. Medellönen inom företagssektorn och statlig sektor var 20,8 procent respektive 23,7 procent högre än inom kommunal sektor.

Figur 3. Utveckling av medelinkomsten efter sektor 2000–2015, justerat efter 2015 års prisnivå.

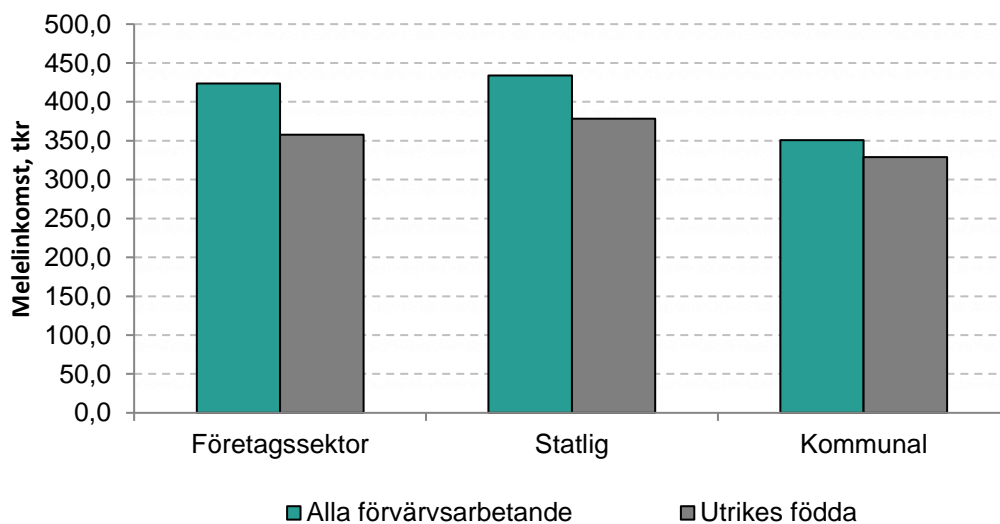
Inom alla tre sektorerna är medelinkomsten högre för män än för kvinnor år 2015, se Figur 4. Störst skillnad mellan kvinnor och män är det inom företagssektorn där män i genomsnitt har 30,3 procent högre inkomst. Inom kommunal sektor är motsvarande skillnad 13,6 procent och inom statlig 11,2 procent.

² 2014 och 2015 har SCB hämtat information om näringsgren och sektor från Företagsdatabasen (FDB), information som tidigare tillhandahållits av Skatteverket. Detta skulle kunna påverka jämförbarheten bakåt i någon grad och beskrivs närmre i *Appendix 1 – Källor och definitioner*.

Figur 4 Medelinkomst efter sektorer och kön 2015

Utlandsfödda hade en lägre medelinkomst än snittet inom samtliga tre sektorer i Stockholm, se Figur 5. Störst skillnad var det inom företagssektorn där utlandsfödda hade 15,6 procent lägre inkomst jämfört med hela sektorns medelinkomst. Skillnaden var minst inom den kommunala sektorn, 6,2 procent.

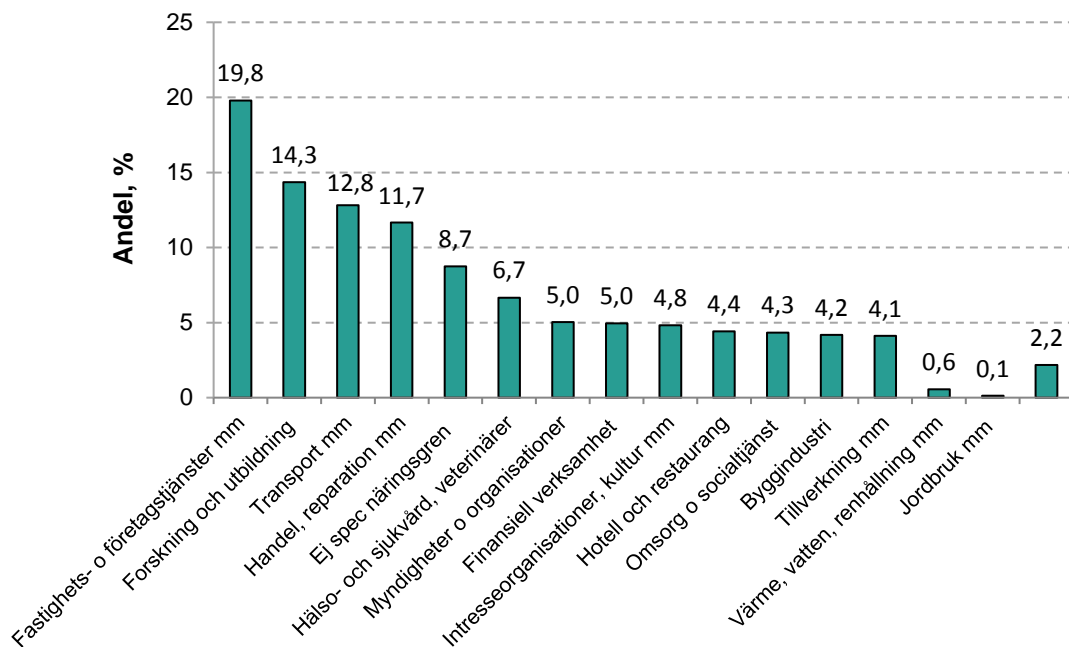

Figur 5 Medelinkomst efter sektor och bakgrund 2015

Medelinkomst efter bransch

Vid beskrivning av förändring av medelinkomsten inom olika branscher i Stockholm underlättar det att veta hur stor andel av de förvärvsarbetande som ingår i varje bransch. Detta gäller särskilt de små branscherna där extremvärden kan påverka medelvärdet mycket från ett år till ett annat.

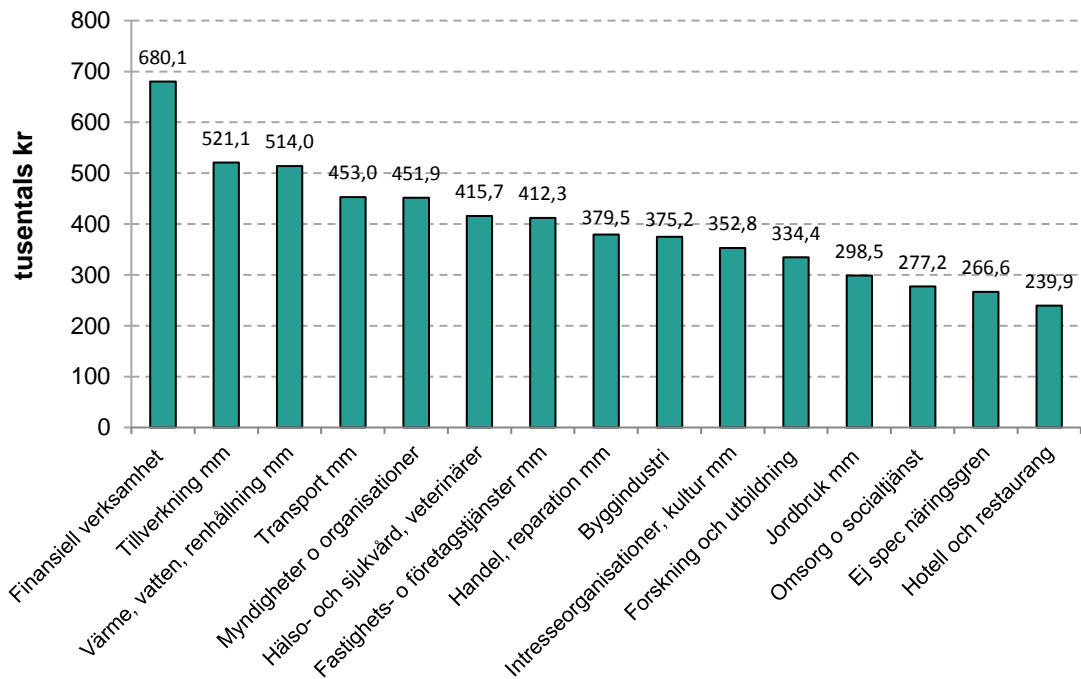
Den bransch inom vilken de flesta arbetar i Stockholm är fastighets- och företagstjänster (med betoning på företagstjänster). Den utgör nästan en femtedel av de förvärvsarbetande i Stockholm, se Figur 6. Därefter följer forskning och utbildning samt transport. De två branscher som är minst i Stockholm är värme, vatten och renhållning samt jordbruk. Dessa två branscher samsätter tillsammans mindre än 1 procent av Stockholms förvärvsarbetande befolkning. För 2,2 procent av de förvärvsarbetande saknas information om näringsgren i underlaget³.

Figur 6 Andel förvärvsarbetande per bransch 2015. Anm. SNI 2007, grov nivå

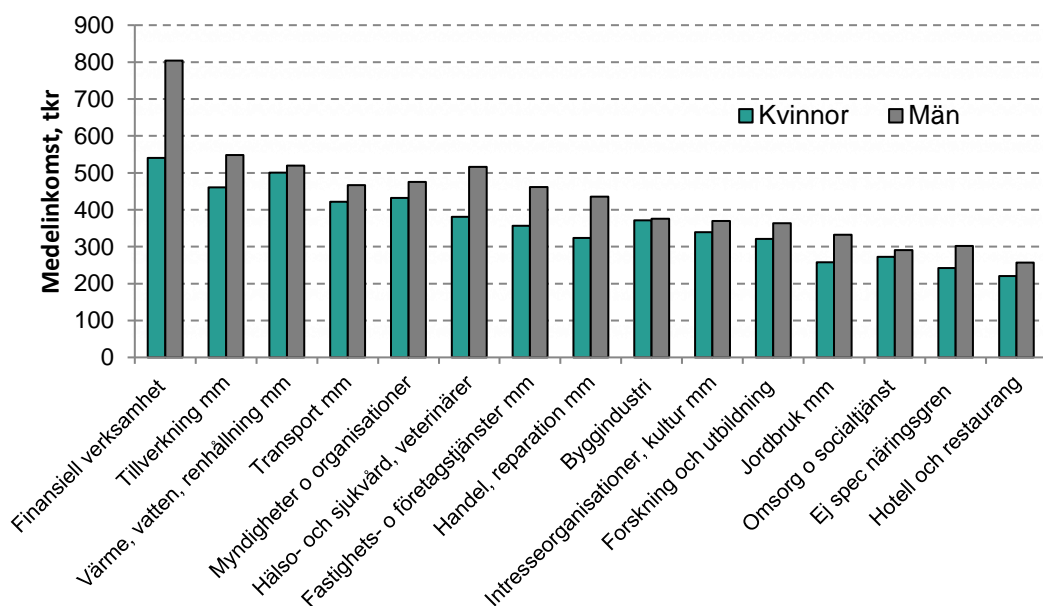
Medelinkomsten skiljer sig mycket åt beroende på vilken bransch det rör sig om, se Figur 7. Medelinkomsten är högst inom finansiell verksamhet, 680 100 kr, följt av tillverkning, 521 100 kronor och värme, värme och renhållning, 514 000 kronor. Lägst är medelinkomsten inom hotell och restaurang, 239 900 kronor.

³ 2014 är det fler förvärvsarbetande som saknar information om näringsgren, 8,7 procent jämfört med 2,2 procent år 2013 och 2015. I Appendix 1 – Källor och definitioner beskrivs detta närmre.

Figur 7 Medelinkomst (sammanräknad förvärvsinkomst) efter bransch, 2015. Anm. SNI 2007, grov nivå

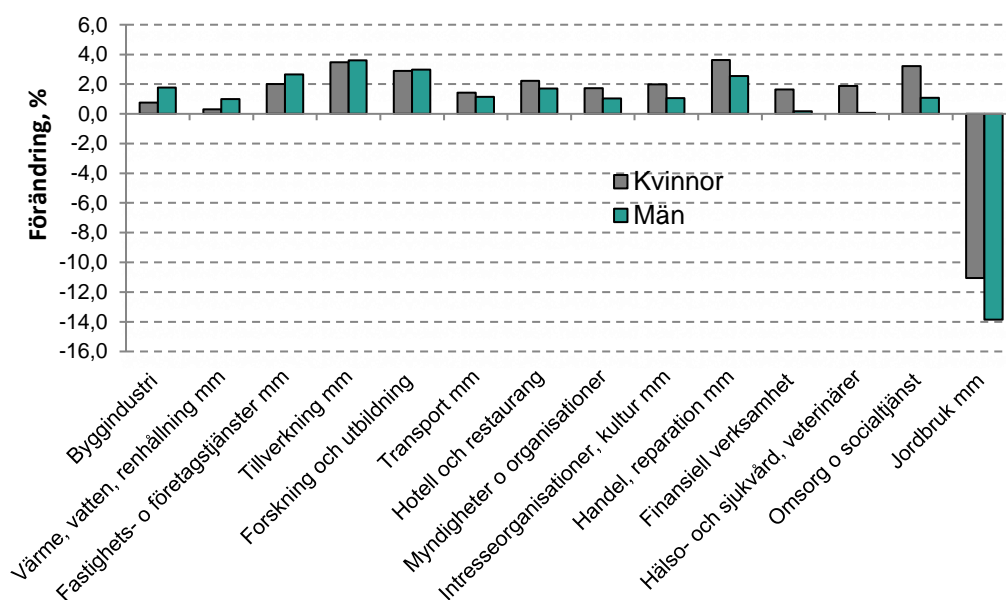
Inom branscherna finns det vissa skillnader i inkomst mellan kvinnor och män, se Figur 8. Den bransch där löneskillnaderna är störst mellan kvinnor och män är finansiell verksamhet. Där tjänar män i snitt 49,0 procent mer än kvinnor. Skillnaderna är också stora inom hälso- och sjukvård, 35,5 procent. Minst skillnad lönemässigt är det inom byggindustri där män tjänar i snitt 4000 kronor mer än kvinnor per år.

Figur 8 Medelinkomst för kvinnor och män, uppdelat efter bransch, 2014

Den grupp som haft störst procentuell löneökning mellan år 2014 och 2015 är män inom tillverkning, 3,61 procent och kvinnor inom handel, reparation mm, 3,63 procent. se Figur 9. Medellönen för tillverkning steg totalt med 3,56 procent och var därmed den bransch med störst total löneökning. Jordbruksbranschen minskade totalt med 12,95 procent, 11,5 procent lägre för kvinnor och 13,86 procent lägre för män. Uppgifterna för jordbruksbranschen bör dock tolkas med försiktighet då det är en bransch som sysselsätter få i Stockholmsregionen, 651 personer totalt under 2015. På grund av det får extremvärden stor effekt på medelinkomsten. Förutom jordbruksbranschen var det sämst löneutveckling för män och kvinnor som arbetade inom värme, vatten och renhållning. Medellönen för män ökade med 0,99 procent medan löneutvecklingen för kvinnor var 0,30 procent. Observera att antalet kvinnor inom branschen är få och uppgick under 2015 till 847 personer.

Störst skillnad i löneutveckling mellan könen var det inom Omsorg o socialtjänst där människens genomsnittslön ökade med 2,15 procentenheter mer än för kvinnorna.

Figur 9 Procentuell förändring i inkomst mellan 2013–2014 uppdelat på kön och branschvis

INKOMST FÖR HUSHÅLL

I detta kapitel beskrivs inkomsterna för stadens hushåll⁴. Dels presenteras den disponibla medelinkomsten efter hushållstyp, dels beskrivs disponibel inkomst per konsumtionsenhet.

Stadens hushåll

Den i särklass största gruppen i Stockholm utgjordes 2015 av hushåll 20–64 år utan barn, vilka var 233 856 stycken. I gruppen ingår även hushåll bestående av ensamstående utan barn. I begreppet ”utan barn” ingår de hushåll där yngsta barn är 20–29 år. Hushåll 20–64 år med barn, i åldrarna 0 till och med 19 år, var cirka 92 973 till antalet. Antal hushåll där huvudpersonen är i pensionsåldern var 93 164 stycken, alltså något fler än hushåll med barn. Se Tabell 1

Fram till år 2014 var det möjligt att jämföra Stockholms stads familjer och man såg att förhållandet mellan familjer där huvudpersonen är i pensionsåldern, familjer med barn samt familjer utan barn har hållit sig stabilt sedan 2001. Familjer utan barn var utgjorde största gruppen och familjer i pensionsåldern den minsta. Sedan 2015 har man övergått till att jämföra hushåll i stället för familjer och det går således inte att jämföra hushållen över tid då data för detta inte finns tillgängligt.

Tabell 1 Antal Hushåll i Stockholms stad 2015

Hushållstyper	Antal
Hushåll utan barn	233 856
Hushåll med barn 0–19 år	92 973
Hushåll 65– år	93 164

Under 2015 ökade antalet hushåll utan barn mest till antalet, med 1803 stycken vilket motsvarar 0,8 %. Andelsmässigt ökade dock hushåll över 65 år mest, med 1,9 % vilket motsvarar 1774 stycken. Antalet hushåll med barn ökade med 1305 stycken vilket motsvarar en ökning med 1,4%.

Disponibel inkomst i staden 2015

För att få en bättre bild av de olika hushållstypernas köpkraft och levnadsstandard är disponibel inkomst ofta ett bättre begrepp att titta på än sammanräknad förvärvsinkomst.

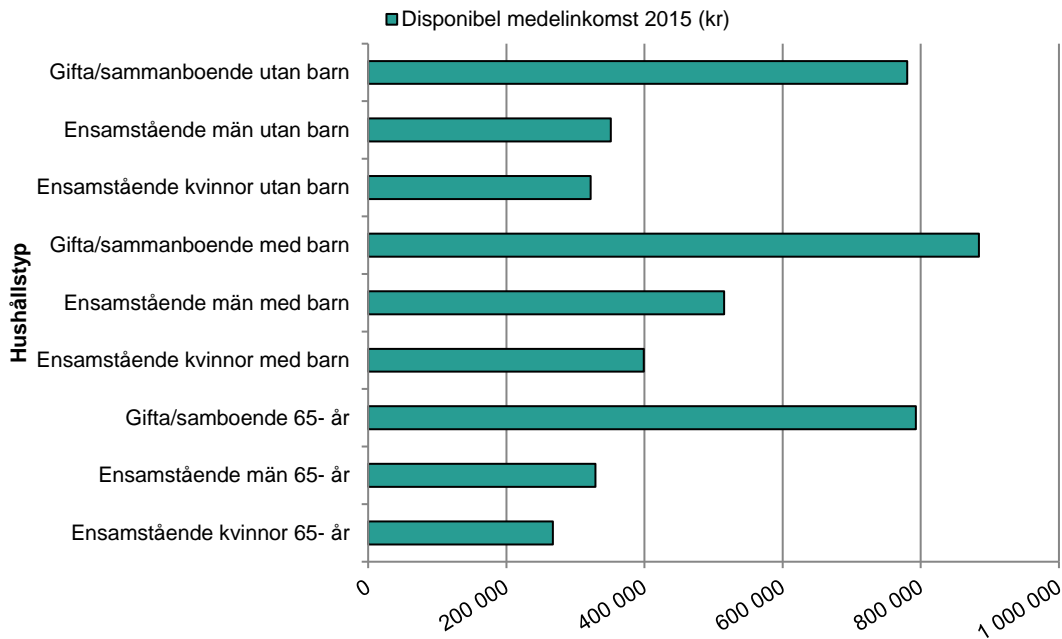
Disponibel inkomst är den summa som återstår för konsumtion och sparande efter att slutliga skatter dragits ifrån och skattefria ersättningar och bidrag (till exempel ekonomiskt bistånd, bostadsbidrag, barnbidrag) lagts till summan av förvärvs- och kapitalinkomster.

Förenklat kan relationen mellan förvärvsinkomst och disponibel inkomst uttryckas;

$$\text{Disponibel inkomst} = \text{Förvärvs och kapitalinkomst} - \text{Skatter} + \text{Bidrag}$$

⁴ Innan 2015 redovisades inkomsterna för stadens familjer. Sedan 2015 redovisas inkomsterna för stadens hushåll. I detta kapitel visar vi därför dubbla siffror för år 2014 där ena står för familjernas inkomster och den andra för hushållens inkomster. I Appendix 1 – Källor och definitioner beskrivs detta närmre.

Figur 10 visar medelvärden för de olika hushållstypernas disponibla inkomst år 2015. Endast hushåll med en positiv disponibel inkomst är medräknade. Högst disponibel inkomst hade gifta/sammanboende med barn med en genomsnittlig disponibel inkomst på 884 326 kronor. Lägst disponibel inkomst, 267 496 kr, hade ensamstående kvinnor över 65 år.

Figur 10 Disponibel medelinkomst 2015 för hushåll med inkomst, Stockholms stad

Den disponibla medelinkomsten (löpande priser) under 2015 ökade mest för ensamstående kvinnor med barn. Denna grupp hade en ökning av den disponibla medelinkomsten på 9,1 procent. Ensamstående män, 20–64 år, utan barn var den grupp som hade svagast inkomstutveckling med en ökning på endast 4,3 procent.

Den grupp som överlag hade svagast inkomstutveckling var ensamstående män. Ökningen var 4,3 procent för ensamstående män utan barn och 5,1 procent för ensamstående män med barn.

Gifta/sammanboende utan barn hade under 2015 en inkomstutveckling på 6,7 procent, medan gifta/sammanboende med barn hade en något starkare ökning på 7,7 procent.

Utveckling av disponibel hushållsinkomst för olika hushållstyper

I följande tre figurer (11–13) visas den disponibla medelinkomstens utveckling under perioden 2000–2014 för olika familjetyper och under perioden 2014–2015 för olika hushållstyper. Diagrammen redovisar inkomsterna i fasta priser vilket innebär att hänsyn tagits till inflationens utveckling för att spegla hur den reella förändringen i köpkraft sett ut sedan år 2000. Det första diagrammet visar familjer/hushåll 20–64 år utan barn, det andra familjer/hushåll 20–64 år med barn och det tredje diagrammet visar familjer/hushåll över 65 år.

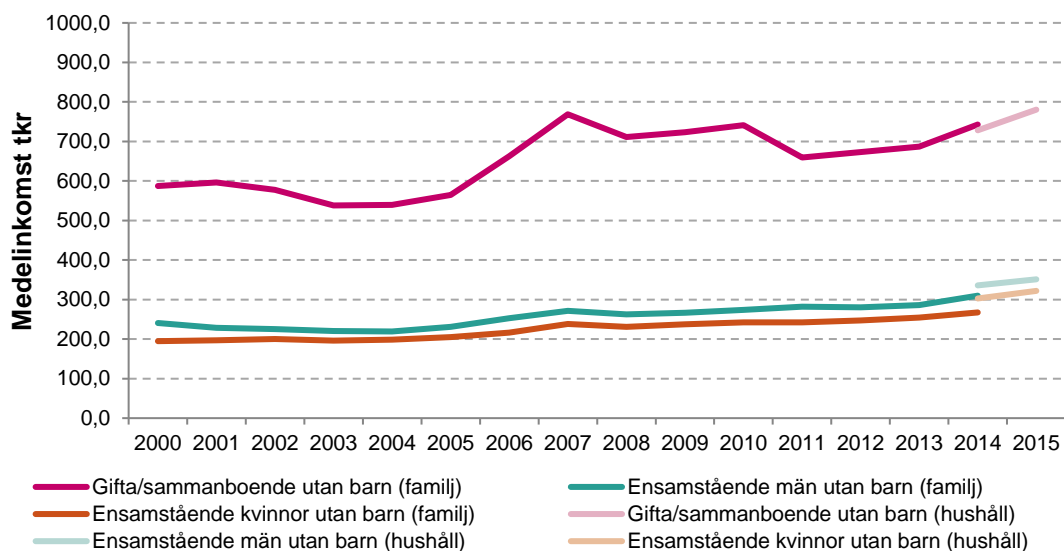
Under de första åren på 2000-talet var utvecklingen av den disponibla medelinkomsten (fasta priser, 2015 års prisnivå) svag och gruppen gifta/sammanboende utan barn hade en negativ

utveckling. För gifta/sammanboende utan barn minskade medelinkomsten med hänsyn tagen till inflationen med knappt 10 procent mellan åren 2001 och 2003. Mellan 2004 och 2007 var utvecklingen av medelinkomsten positiv för samtliga grupper. År 2008 sjönk den disponibla inkomsten för alla grupper och mest för de gifta/sammanboende. Under 2009 och 2010 var inkomstutveckling återigen positiv för samtliga grupper. Mellan 2010 och 2011 minskade däremot den disponibla inkomsten för gifta/sammanboende utan barn. Även ensamstående kvinnor utan barn hade en marginell minskning av sin disponibla inkomst. Mellan 2011 och 2012 ökade den disponibla inkomsten för gifta sammanboende utan barn och ensamstående kvinnor utan barn. För ensamstående män minskade den disponibla inkomsten något.

Samtliga grupper utan barn hade en positiv utveckling av den disponibla medelinkomsten mellan 2012 och 2014. För samtliga hushåll utan barn ökade också den disponibla inkomsten mellan 2014 och 2015.

Mellan 2014 och 2015 hade ensamstående män utan barn svagast inkomstutveckling med en ökning på 4,6 procent. För ensamstående kvinnor utan barn var ökningen 6,3 procent och för gifta/sammanboende utan barn var ökningen 7,2 procent.

Sett över hela tidsperioden 2000–2014 har ensamstående kvinnor utan barn haft den starkaste inkomstutvecklingen reellt sett med en ökning på 37,3 procent. Ensamstående män utan barn har haft en inkomstutveckling på 28,8 procent. Den svagaste inkomstutvecklingen mellan åren 2000–2014 har gifta/sammanboende utan barn haft, 26,3 procent. En jämförelse över hela perioden till och med år 2015 är ej möjlig att göra då SCB övergått från att redovisa disponibel inkomst från familj till hushåll.⁵

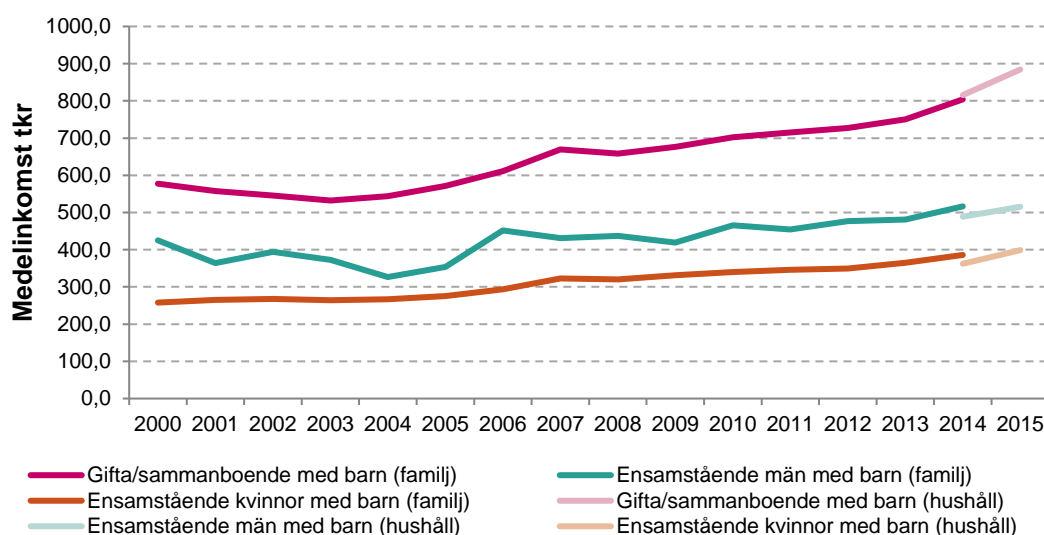

Figur 11 Förändring av disponibel inkomst för familjer 20–64 år utan barn 2000–2014 och förändring av disponibel inkomst för hushåll, 20–64 år, 2014–2015. Medelvärden 2000–2015 för Stockholms stad justerat efter 2015 års prisnivå (KPI)

⁵ Innan 2015 redovisades inkomsterna för stadens familjer. Sedan 2015 redovisas inkomsterna för stadens hushåll. I detta kapitel visar vi därför dubbla siffror för år 2014 där ena står för familjernas inkomster och den andra för hushållens inkomster. I Appendix 1 – Källor och definitioner beskrivs detta närmre.

I ett längre perspektiv har familjer av ensamstående kvinnor med barn haft den bästa utvecklingen bland barnfamiljerna. Deras medelinkomst har ökat med 49,7 procent sedan 2000 fram till 2014. Därefter följer familjer av gifta/sammanboende med barn med en ökning på 39,3 procent under 2000–2014. För ensamstående män med barn har den disponibla inkomsten varierat kraftigt. Detta beror till stor del på att familje-gruppen är liten, vilket gör att så kallade extremvärden slår igenom vid medelvärdesberäkningar. Under perioden 2000–2014 har den disponibla inkomsten ökat med 21,5 procent för familjer av ensamstående män med barn. Hushåll bestående av ensamstående kvinnor med barn har haft den största inkomstökningen under 2015, med 10,1 procent. Näst störst ökning har hushåll bestående av gifta/sammanboende med barn haft med 8,4 procent. Minst ökning hade hushåll bestående av ensamstående män med barn, 5,5 procent. Detta visar att trenden för inkomstökningen hos familjer ser ut att hålla även för hushåll trots skillnad på definitionen mellan hushåll och familjer⁶.

Under hela perioden 2000–2014 har gifta/sammanboende med barn och ensamstående kvinnor med barn haft en bättre utveckling än motsvarande grupper utan barn. För ensamstående män gäller det motsatta förhållandet, där har de utan barn haft en något starkare inkomstutveckling.

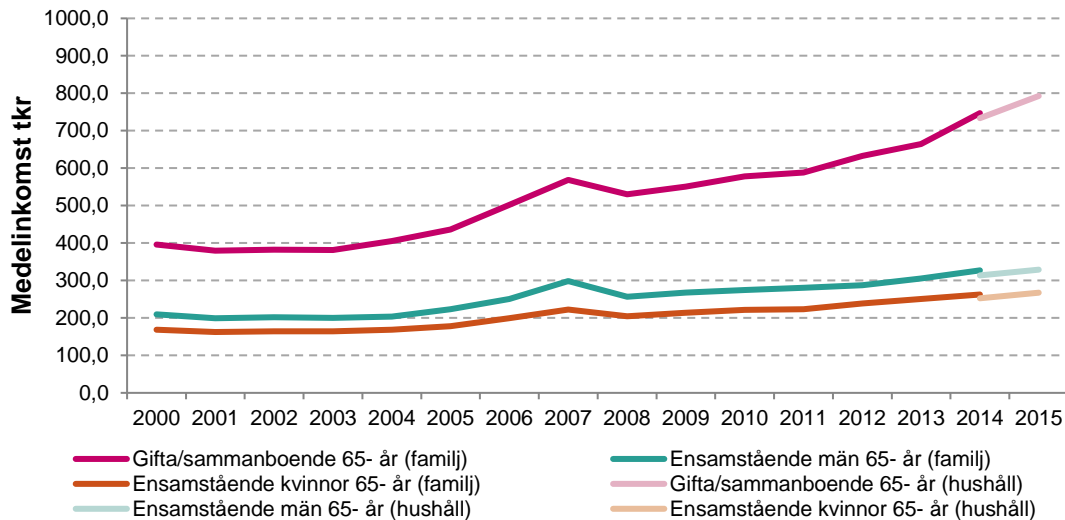

Figur 12. Förändring av disponibel inkomst för familjer, 20–64, år med barn, åren 2000–2014 samt hushåll, 20–64, med barn, åren 2014–2015. Medelvärden 2000–2015 för Stockholms stad justerat efter 2015 års prisnivå (KPI)

Efter en realsänkning av den disponibla inkomsten för samtliga grupper av pensionärsfamiljer under 2008 har utvecklingen de senaste fem åren varit positiv. Under 2014 hade gifta/sammanboende pensionärsfamiljer den största ökningen med 12,4 procent, följt av ensamstående män 7 procent. För ensamstående kvinnor var motsvarande ökning 4,9 procent. År 2015 hade även pensionärshushållen bestående av gifta/sammanboende den största ökningen av disponibel inkomst, 8,1 procent. Hushåll bestående av ensamstående kvinnor och ensamstående män hade en lägre inkomstökning med 5,9 procent respektive 4,9 procent.

⁶ I Appendix 1 – Källor och definitioner beskrivs detta närmre.

I ett längre perspektiv är det familje-gruppen gifta/sammanboende som har haft den bästa utvecklingen bland familjer över 65 år. Under perioden 2000-2014 har gruppen haft en reell ökning av den disponibla inkomsten på 88,6 procent. Motsvarande ökning för ensamstående män och kvinnor var 56,3 respektive 55,8 procent.

Figur 13 Förändring av disponibel inkomst för familjer 65-år för år 2000–2014 samt för hushåll 65-år för 2014–2015. Medelvärden 2000–2015 för Stockholms stad, justerat efter 2015 års prisnivå

Det mönster som framträder är att utvecklingen av den disponibla medelinkomsten till stor del följer de konjunktursvängningar som Sverige har haft under analysperioden 2000–2014. Under högkonjunktur påverkas utvecklingen av den disponibla medelinkomsten positivt medan lågkonjunktur ger en omvänd effekt. Den disponibla inkomsten påverkas även i hög grad av förändring av beskattning såsom de jobbskatteavdrag som införts.

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet

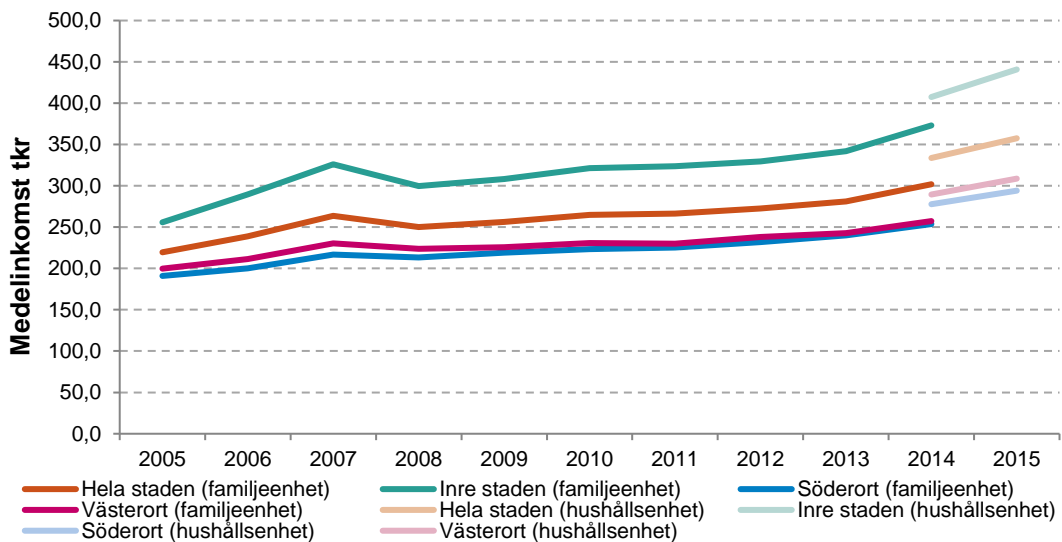
Ett sätt att studera inkomstutvecklingen för stadens familjer/hushåll är som ovan att använda sig av disponibel medelinkomst. Nackdelen med detta mått är att det inte tar hänsyn till familjens eller hushållets storlek och säger därför lite om familjens eller hushållets faktiska ekonomiska standard. Exempelvis ser levnadsstandarden mycket olika ut för två familjer som har lika stor disponibel inkomst, men där den ena familjen består av två vuxna utan barn och den andra av två vuxna med fyra barn. Familjen utan barn har generellt mer pengar att röra sig med per person än den med barn. För att ta hänsyn till detta kan måttet ”inkomst per konsumtionsenhet” användas istället.

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet är en indikator på en familjs eller ett hushålls ekonomiska standard. Inkomstmåttet beräknas för varje individ i familjen/hushållet genom att ta den totala disponibla inkomsten delad med antalet konsumtionsenheter i familjen/hushållet. Antalet konsumtionsenheter i hushållet beräknas utifrån antalet personer i hushållet. Den första vuxna personen i ett hushåll beräknas som 1,00 konsumtionsenhet, och de övriga räknas var och en som lägre antal enligt en fastställd skala. Barn har också olika konsumtionsvikter beroende på hur många barn som finns i hushållet. Antalet personer i ett hushåll behöver alltså inte vara lika som antalet konsumtionsenheter hushållet utgörs av.

Fördelen med konsumtionsenheter är även att det möjliggör bättre jämförelser av levnadsstandard mellan olika geografiska områden eftersom måttet tar hänsyn till hushållsstorlek. Inre staden, med sina små lägenheter torde husera fler singelhushåll än vad exempelvis villaområdena i Bromma gör, vilket beaktas genom användandet av disponibel inkomst per konsumtionsenhet.

Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet (familj) har stigit i staden sedan år 2005, då den var omkring 220 000 kronor (justerat efter 2015 års prisnivå), se Figur 14. Ökningen i staden mellan åren 2005 och 2014 motsvarar 37 procent, år 2014 var den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet (familj) 302 000 kronor. år 2015 beräknas konsumtionsenheterna utifrån hushåll i stället för familjer. Högst disponibel inkomst per konsumtionsenhet (hushåll) återfinns i Inre staden, där den var 440 800 kronor år 2015. Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i Västerort och Söderort var 308 700 kronor respektive 294 200 kronor.

Utvecklingen av disponibel inkomst per konsumtionsenhet (familj) följer samma mönster mellan 2005 och 2014 för de tre stadsområdena. Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet steg mellan 2005 och 2007 i Inre staden, Söderort och Västerort för att sedan sjunka mellan 2007 och 2008. Sedan 2009 har den disponibla medelinkomsten ökat för stadsområdena, med undantag för Västerort som mellan 2010 och 2011 hade en svag minskning. Mellan 2005 och 2014 har den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet ökat med 46 procent i Inre staden. Ökningen var mindre i Söderort, 33 procent, och minst i Västerort, 29 procent. Mellan åren 2014 och 2015 ökade den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet (hushåll) i all tre stadsdelområdena. Den största ökningen var för Inre staden, med 8 procent, följt av Västerort, 7 procent och Söderort 6 procent.

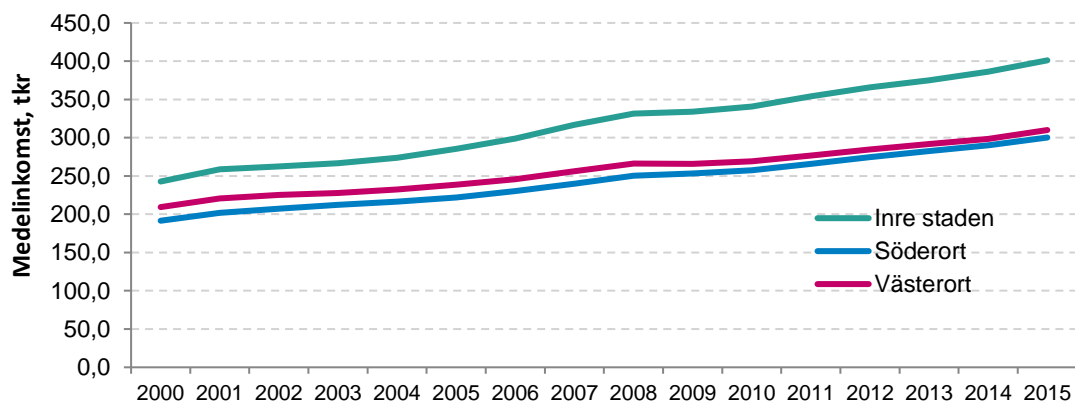

Figur 14 Inkomstutvecklingen för disponibel medelinkomst per konsumtionsenhet familj år 2005–2014, och konsumtionsenhet hushåll 2014–2015, justerat efter 2015 års prisnivå

INKOMSTER I STOCKHOLMS OLIKA OMRÅDEN

Medelinkomsten för hela Stockholms stad, avseende sammanräknad förvärvsinkomst för befolkningen över 20 år, var 341 000 kronor år 2015. Medelinkomsten varierar dock mellan stadens områden.

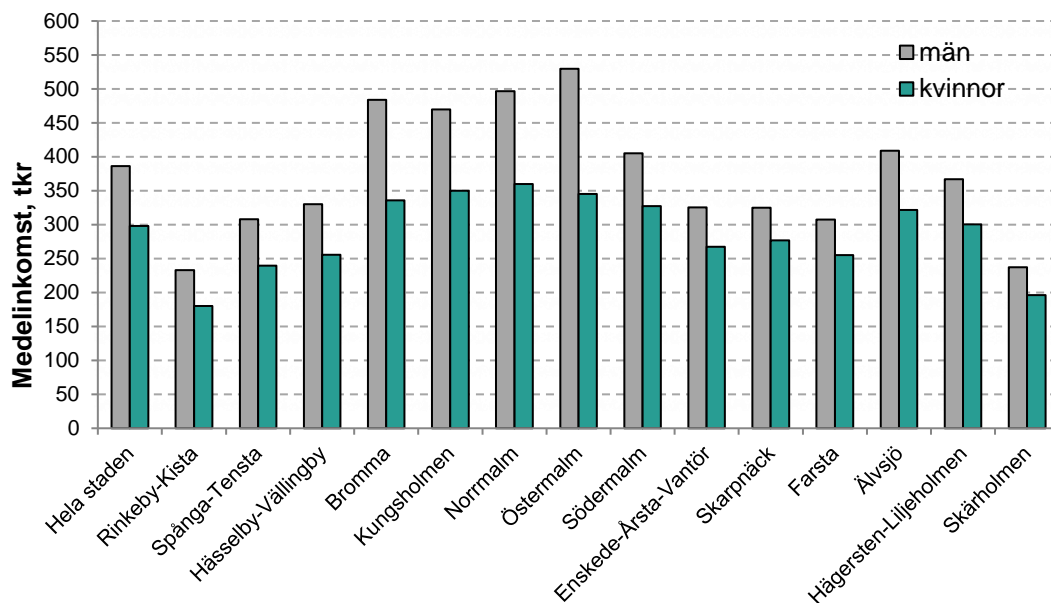
Mellan 2000 och 2015 har medelinkomsten i Inre staden stigit mest, med 65,2 procent. Därefter kommer Söderort med 56,7 procent och sedan Västerort med 48,1 procent. Mellan 2014 och 2015 ökade den sammanräknade förvärvsinkomsten i alla tre stadsområden. Störst var ökningen i Västerort, 3,9 procent, följt av en ökning med 3,8 procent i Inre staden och 3,8 procent i Söderort. I Figur 15 presenteras inkomstutvecklingen i de tre stadsområdena mellan 2000 och 2015.

Figur 15. Inkomstutvecklingen per stadsområde 2000–2015

Stockholm har 14 stadsdelsområden. Den högsta medelinkomsten per invånare över 20 år hade Östermalms stadsdelsområde med 433 855 kronor, följt av Norrmalm med 426 769 kronor. 2015 hade Rinkeby-Kista den lägsta medelinkomsten, 207 300 kronor följt av Skärholmen med 316 154 kronor.

Männen hade en högre sammanräknad förvärvsinkomst än kvinnorna i samtliga stadsdelsområden. Störst skillnad uppvisar Östermalms stadsdelsområde där männen hade en sammanräknad förvärvsinkomst som var 53,5 procent högre än kvinnornas. Skillnaden var minst i Skarpnäck, där männen hade en sammanräknad förvärvsinkomst som var 17,4 procent högre än kvinnornas. Figur 16 på nästa sida visar männens och kvinnornas sammanräknade förvärvsinkomst per stadsdelsområde.

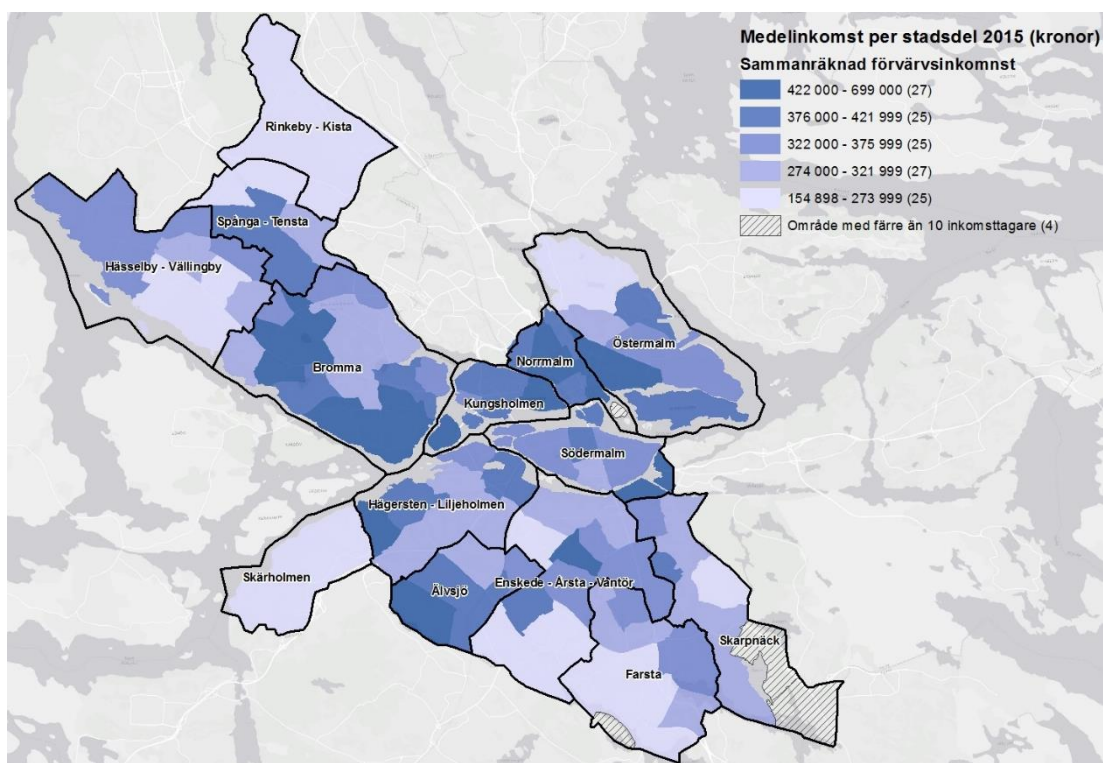

Figur 16 Medelinkomsten för män och kvinnor per stadsdelsområde 2014

I Stockholm finns 132 stadsdelar. I Figur 17 på nästa sida åskådliggörs inkomstfördelningen i staden på stadsdelsnivå. På grund av sekretesskäl presenteras inte medelinkomsten i stadsdelar med färre än tio inkomsttagare. År 2015 fanns det tre stadsdelar i Stockholm med ett invånarantal lägre än tio. Dessa stadsdelar utgörs nästan uteslutande av arbetsplatsområden eller naturområden.

Av kartan (Figur 17) framgår, att stadsdelarna med högst medelinkomst till viss del är spridda över staden. Många återfinns i stadens centrala delar på Östermalm, Norrmalm och Kungsholmen. En stor del av stadsdelarna med den högsta medelinkomsten ligger en bit ut från stadens centrum och har karaktären av villaområden som Ålsten, Södra Ångby och Höglandet i Bromma.

Från kartan går det även att se att större delen av stadsdelarna med de lägsta medelinkomsterna med några undantag ligger i den Yttre staden. Ett undantag är Universitetet som ligger på Östermalm i den Inre staden.

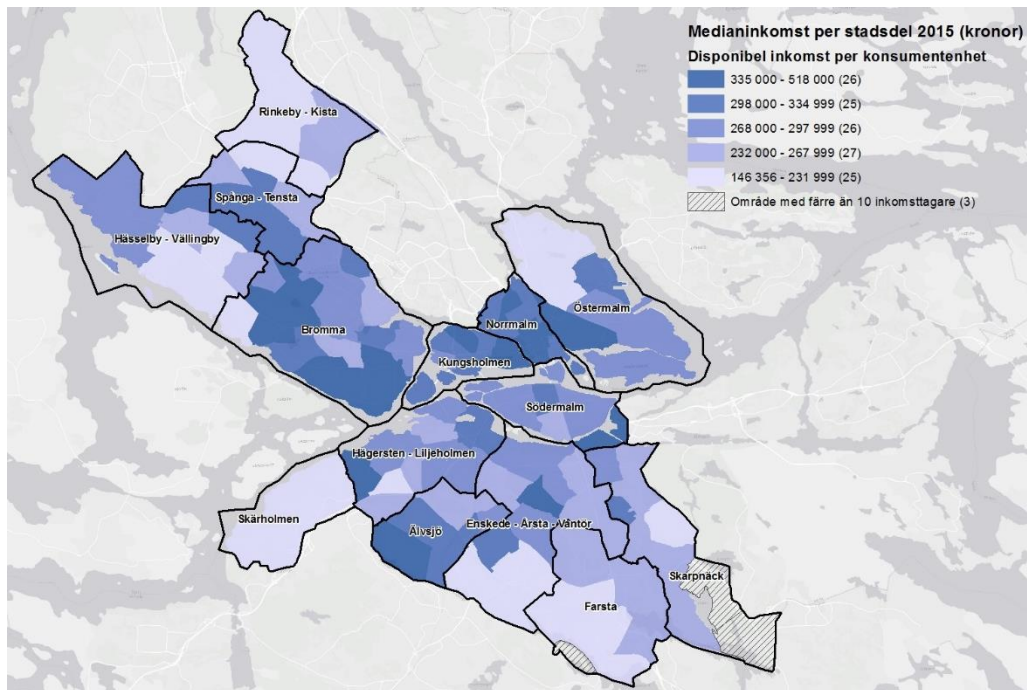

Figur 17. Karta över stadsdelar i Stockholms stad. Medelinkomsten (sammanräknad förvärvsinkomst) per stadsdel 2015, bland befolkningen 20 år och äldre.

Ett alternativt sätt att presentera inkomsterna i staden är att använda sig av disponibel inkomst per konsumtionsenhet. På kartan i Figur 18 på nästa sida presenteras hushållens disponibla *medianinkomst*, när hänsyn är tagen till hushållsstorlek (konsumtionsenhet), i Stockholms stadsdelar. Måttet har jämförts med disponibel *medelinkomst* per konsumtionsenhet för att se om extremvärdena inte får samma påverkan på resultatet. Detta blir extra viktigt då man studerar mindre geografiska områden där enskilda individers inkomster kan få stort genomslag. Förekomsten av extremvärden är också vanligare när man studerar disponibel inkomst jämfört med sammanräknad inkomst, då även inkomst från kapital inkluderas.

Läsaren bör dock uppmärksammas på att inkomstklasserna för de båda kartorna inte är identiska. Det beror på att de två olika måtten i kartorna täcker in olika inkomstspann.

Ungefär motsvarande mönster som gällande medelinkomst (sammanräknad förvärvsinkomst) per stadsdel går att utläsa för den disponibla medianinkomsten per konsumtionsenhet för stadens stadsdelar. Stadsdelar med de högsta medianinkomsterna återfinns i stor utsträckning i Norrmalm, Östermalm och Kungsholmen samt i villaområdena i Bromma och Älvsjö. De stadsdelarna med de lägsta medianinkomsterna återfinns i stadens yttre delar, med undantag från området kring universitetet på Östermalm.

Figur 18. Karta över stadsdelar i Stockholms stad. Familjernas disponibla medianinkomst 2015, med hänsyn tagen till hushållsstorlek (konsumtionsenhet).

APPENDIX 1 – KÄLLOR OCH DEFINITIONER

Källor

Grundmaterialet kommer från SCB. Uppgifterna om inkomster och avdrag till delen som handlar om familjeinkomster hämtas från de taxeringsuppgifter som SCB får via Skatteverket för personer som deklarerat eller skönstaxerats. I de fall det finns kontrolluppgifter för personer som inte deklarerat hämtas uppgifter om inkomster därifrån.

2014 har SCB hämtat information om sektor och näringsgren från Företagsdatabasen (FDB) vilket tidigare tillhandahållits av Skatteverket. FDB kontrollerar om företaget är aktivt, vilande eller nedlagt. På grund av att matchningen gjorts mot ett annat register är det fler som saknar information om näringsgren och sektor 2014 jämfört med 2013 och 2015. Detta skulle eventuellt kunna påverka jämförbarheten i någon grad för år 2014.

Uppgifter om samtliga skattepliktiga sociala ersättningar, till exempel arbetslöshetsersättning och sjukpenning, finns registrerade via kontrolluppgift oavsett om man deklarerat eller inte.

Från kommunerna samlas uppgifter in om socialbidrag och bostadsbidrag.

Ur SCB:s register över totalbefolkningen (RTB) hämtas uppgifter om ålder, kön, civilstånd, nationalitet, antal barn samt kyrkobokförd adress den 31 december inkomståret.

Från Pensionsmyndigheten hämtas uppgifter om förmåner i det allmänna pensionssystemet. Uppgifter om statskommunalt bostadsbidrag och kommunalt bostadstillägg för pensionärer, uppgift om sjukpenning, föräldrapenning, bidragsförskott med mera kommer från Försäkringskassan.

Från Statens tjänstepensionsverk (SPV) respektive Kommunernas pensionsanstalt (KPA) hämtas uppgifter om statlig respektive kommunal tjänstepension. Uppgifter om övriga tjänstepensioner kommer från Skatteverket. Från Centrala studiestödsnämnden (CSN) hämtas uppgift om återbetalningspliktiga studiemedel, studiebidrag med mera.

Begrepp och definitioner

Underlagsmaterialet när det gäller inkomster efter sektorer och näringsgrenar avser arbetsinkomst, vilket i detta sammanhang är mer intressant än det annars vanligare begreppet sammanräknad förvärvsinkomst.

Arbetsinkomst: summan av löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet, ersättning i samband med sjukdom, föräldrapenning samt dagersättning vid repetitionsutbildning och civilförsvaret.

Sammanräknad förvärvsinkomst: summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet. Kapitalinkomster ingår alltså inte. Detta inkomstbegrepp gäller till exempel vid redovisning av befolkningens inkomster fördelade efter ålder och civilstånd samt för delområden i staden. Sammanräknad förvärvsinkomst är ett begrepp som uppkom i samband med skattereformens genomförande år 1991.

Gini-koefficient: Måttet används för att mäta inkomstfördelningen över hela inkomstskalan. Gini-koefficienten kan anta ett värde mellan noll och ett. Ett högt innebär stor ojämlikhet och ett lågt mindre ojämlikhet. Om alla har exakt samma inkomst så kommer Gini-koefficienten

bli 0. Om en person i hela befolkningen besitter all inkomst så kommer Gini-koefficienten bli 1.

Näringsgren: redovisas enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI 2007).

Förvärvsarbetande: Personer som haft en arbetsinkomst som överstiger prisbasbeloppet för år 2015, 44 500 kronor. Det innebär att prisbasbeloppet för år 2015 är 100 kronor högre än prisbasbeloppet för år 2014.

Näringsidkare: Förvärvsarbetande personer vars inkomst av aktiv näringsverksamhet är större än eller lika med arbetsinkomsten av tjänst.

Anställda: Förvärvsarbetande personer som har haft en arbetsinkomst av tjänst som är större än inkomsten av aktiv näringsverksamhet.

Den statliga sektorn: Statlig förvaltning.

Den kommunala sektorn: Primärkommunal undersektor och landstingskommunal undersektor.

Företagssektorn: Icke-finansiella företag, finansiella företag och personliga företag.

Hushållssektorn: Hushåll, ideella föreningar, stiftelser med mera och registrerade trossamfund.

Utlandssektorn: Enheter som kontrolleras av annan stat, av utländsk fysisk eller juridisk person eller av internationell organisation. Här ingår även enheter som ingår i en koncern i vilket koncernmoderbolaget är utlandskontrollerat.

Då det gäller **familjebegrepp i inkomststatistiken** utgörs **gifta/sammanboende familjer** av *gifta par* som bor tillsammans, med eller utan barn. Dessutom ingår ogifta sammanboende som *har eller har haft gemensamma barn*. **Ensamstående män och kvinnor** utgörs av alla ej sammanboende, med eller utan barn, samt ogifta sammanboende utan gemensamma barn. Det finns alltså ingen uppgift om samboförhållanden i den totalräknade inkomststatistiken inom familjebegreppet. Hemmaboende barn över 18 år räknas som en egen familjeenhet. På riksnivå finns dock inkomstuppgifter för samtliga sammanboende i SCB:s Inkomstfördelningsundersökning (HEK).

Hushållsbegrepp i inkomststatistiken utgörs av personer som är folkbokförda på samma "bostadslägenhet". Ett hushåll definieras utifrån lägenhetsregistret. Alla personer är folkbokförda på "bostadslägenhet". Det finns ett lägenhetsregister där samtliga bostäder ska ha lägenhetsnummer, dock saknar 2–3 % saknar ett sådant. Lägenhetsnumret kopplas till personer som är folkbokförda på respektive bostadslägenhet. På detta sätt kan sammanboende personer, även om de inte är gifta eller har gemensamma barn, kopplas ihop. Med familjebegreppet kan endast sammanboende som är gifta och/eller har gemensamma barn kopplas ihop. Sedan år 2015 används hushållsbegreppet i inkomststatistiken då det ger ett mer rättvisande bild av hushållens ekonomi. Till "barn" inom begreppet hushåll räknas individer som är mellan 0–19 år gamla.

I **inkomst av tjänst** ingår lön från arbetsgivare, ersättning vid frånvaro från arbetet på grund av sjukdom eller föräldraledighet, arbetslöshetsersättning samt ytterligare ett antal ersättningar. Dessutom ingår skattepliktiga naturaförmåner som till exempel traktamenten och bilförmån. I inkomstslaget inkomst av tjänst ingår även pension och livränta. Pension är här att betrakta som

”sparad” tjänsteinkomst som arbetats ihop tidigare i livet. Inkomst av yrkesmässigt bedriven förvärvsverksamhet anses som **inkomst av näringsverksamhet** om inkomsten inte räknas in under inkomstlagen tjänst eller kapital. De flesta intäkter och kostnader som har direkt samband med verksamheten är skattepliktiga respektive avdragsgilla. En näringsverksamhet är aktiv om man arbetat minst 600 timmar om året i verksamheten. Om man ej varit aktiv mer än 600 timmar i verksamheten är det fråga om passiv näringsverksamhet. Exempel på inkomster som ofta hänförs som passiv näringsverksamhet är inkomst av hyresfastighet och arrende.

Disponibel inkomst är den summa som återstår för konsumtion och sparande sedan man från summa förvärvs- och kapitalinkomst dragit ifrån slutliga skatter och lagt till skattefria ersättningar och bidrag (till exempel ekonomiskt bistånd, bostadsbidrag, barnbidrag). Disponibel inkomst är det inkomstbegrepp i den totalräknade inkomststatistiken som bäst speglar köpkraften och levnadsstandarden för olika grupper i samhället. Den disponibla inkomsten redovisas på familjenivå (före 2015) eller hushållsnivå (2015 och framåt) vilket innebär en del problem vid jämförelse av medelvärden. Ensamstående har därmed normalt en lägre disponibel inkomst än gifta/sammanboende.

Vid regionala jämförelser eller jämförelser över tiden är det därför bäst att koncentrera studien på en eller ett par vanliga familje-/hushållstyper och ej använda medelvärdet för summan av familjerna/hushållen. Vid jämförelser av olika familje-/hushållstyper hänvisar SCB till Inkomstfördelningsundersökningen, HEK i vilken finns ett inkomstbegrepp som kallas disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Med detta inkomstbegrepp kan rättvisande jämförelser mellan olika familje-/hushållstyper göras eftersom varje familj/hushåll erhåller en konsumtionsvikt som är relaterad till familjens/hushållets sammansättning.

Den disponibla inkomsten räknas fram genom att man från summa förvärvs- och kapitalinkomst drar ifrån (-) och lägger till (+) följande delkomponenter:

Slutlig skatt och sjömansskatt	(-)
Bostadsbidrag till barnfamiljer	(+)
Bostadsbidrag till ungdomar	(+)
Barnbidrag	(+)
Kommunalt bostadstillägg/Särskilt kommunalt bostadstillägg	(+)
Skattefri del av livränta/barnpension	(+)
Sjukpenning (skattefri)/frivillig pension (skattefri)/särskilt pensionstillägg	(+)
Handikappersättning	(+)
Bidragsförskott, erhållet belopp	(+)
Skattefritt studiestöd (lån o bidrag)	(+)
Dagersättning och utryckningsbidrag för värnpliktiga	(+)
Ekonomiskt bistånd	(+)
Återbetalt belopp av studiemedel	(-)
Underhållsbidrag, givet belopp	(-)

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet: För att göra jämförelser av disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll (före år 2015 familjer) används ett viktsystem, som antingen kallas för köpkraftsenheter eller konsumtionsenheter, där inkomsten relateras till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den vikt som gäller för hushållet. Skalan fastställs av SCB och bygger bl.a. på budgetberäkningar utförda av Konsumentverket och underlag för bedömning av en baskonsumtion som kan beräknas för olika hushållstyper.

Vikterna är följande:

- Ensamboende 1,0
- Sammanboende par 1,51
- Ytterligare vuxen 0,6
- Första barnet 0–19 år 0,52
- Andra och påföljande barn 0–19 år 0,42

Fördelen med att använda konsumtionsenheter är att det blir lättare att jämföra olika områden med olika hushållsstorlekar, exempelvis ett område som i huvudsak består av små lägenheter och ett annat område som i huvudsak omfattar större lägenheter.